

Open Source software

ve veřejné správě
a soukromém sektoru

Bohumír Štědroň

- Ekonomický, právní a technický rozbor
- Metodické pokyny
- Vzorová open source licence pro veřejnou správu
- Komentář k GNU GPL atd.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Motto knihy

*„Se softwarem je to jako se sexem, nejradši to mám, když je to legálně
a zadarmo.“*

Neznámý open-source vývojář

Open Source software

ve veřejné správě a soukromém sektoru

JUDr. Bohumír Štědroň, Ph.D., LL.M.

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
jako svou 3647. publikaci

Odpovědný redaktor Dušan Mikeš
Sazba Dušan Mikeš
Počet stran 128
První vydání, Praha 2009

Recenzenti

Filip Molčan, předseda Společnosti pro výzkum a podporu Open Source (OSS Alliance),
člen vývojové komunity OpenOffice.org
Jan Ladin, Ministerstvo financí ČR, sekce informatiky
Věra Zítková, inisterstvo vnitra ČR, programová kancelář Smart Administration
Dan Ohnesorg, Prezident of Czech Linux User Group and executive member of Foundation for
a Free Information Infrastructure
Michal Limberk, jeden z hlavních představitelů komunity openSUSE a zakladatel portálu opensuse.cz

Publikaci lektoroval Doc. JUDr. Ing. Jan Lang, CSc. z Provozně ekonomické fakulty České
zemědělské univerzity v Praze, který zároveň působí jako soudní znalec v oboru ekonomika.

Kapitola II., III. a IV. této publikace vyplynula z řešení VZ MSM 6046070906 „Ekonomika
zdrojů českého zemědělství a jejich efektivní využívání v rámci multifunkčních
zemědělskopotravinářských systémů“.

© Grada Publishing, a.s., 2009
Cover Photo © fotobanka allphoto

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

ISBN 978-80-247-3047-9 (tištěná verze) © Grada Publishing, a.s. 2009
ISBN 978-80-247-6278-4 (elektronická verze ve formátu PDF) © Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Předmluva	11
1. Manažerské shrnutí	13
2. Základní terminologie	15
2.1 Autorské právo a software.....	15
2.2 Volné dílo	15
2.3 Softwarový patent	16
2.4 Cross-licensing agreement	16
2.5 Počítačem implementovaný vynález	16
2.6 Open-source software.....	16
2.7 Zdrojový kód, objektový kód a otevřený formát	17
2.8 Softwarová licence.....	17
2.9 Proprietární software	17
2.10 Vztah mezi open-source a free software(svobodný software)	17
2.11 GNU GPL licence	18
2.12 BSD licence	19
2.13 Copyleft	19
2.14 Public domain	20
2.15 Shareware	20
2.16 Freeware.....	20
2.17 Licence OEM	21
2.18 Advare, malware	21
2.19 Trojský kůň	22
2.20 Zadní vrátka	22
2.21 Hacker, Cracker	22

3. Vznik a vývoj open source komunity	23
3.1 Unix.....	23
3.2 Nadace pro svobodný software	24
3.3 Linux.....	24
3.4 Open-source iniciativa (OSI)	24
3.5 Protagonisti a osobnosti.....	25
Richard Stallman (* 16. března 1953).....	25
Linus Torvalds (* 28. prosince 1969).....	25
Eric Raymond (* 4. prosince 1957).....	25
3.6 Organizace podporující open-source software v ČR.....	25
Společnost pro výzkum a podporu Open Source (OSS Alliance).....	25
CZLUG – České sdružení uživatelů operačního systému Linux	26
FFII.cz – České sdružení pro svobodnou inform. infrastrukturu	26
Komerční organizace podporující open-source.....	26
4. Důvody pro využívání open-source software	27
4.1 Ekonomická výhodnost a úspory při využívání open-source software a otevřených formátů	27
4.2 Zvýšení bezpečnosti při komunikaci	28
4.3 Snížení softwarového pirátství	28
4.4 Elektronická archivace dokumentů	28
4.5 Podpora tržního prostředí a konkurenceschopnosti	28
5. Příklady nejčastěji užívaných open-source aplikací.....	29
5.1 Kancelářské aplikace	29
OpenOffice.org.....	29
Mozilla Thunderbird.....	33
Mozilla Lightning	34
Evolution.....	35
Mozilla Firefox	36
Psi.....	37
Miranda	37
GNUpg.....	38
Mozilla NVU	39

5.2	Grafika	40
	Gimp	40
	Inkscape.....	41
	Scribus	42
5.3	Programování.....	43
	FreePascal.....	43
	Eclipse.....	44
	Netbeans.....	45
5.4	Utility	46
	muCommander	46
	VirtualBox	47
5.5	Serverové aplikace.....	48
	Apache Web Server	48
	MySQL	49
	PosgreSQL.....	50
5.6	Aplikace pro spolupráci.....	51
	Drupal CMS	51
	Alfresco	52
	SugarCRM	53
6.	Klíčové otázky při nasazování open-source software.....	55
6.1	Oceňování	55
6.2	Zařazování do majetku.....	56
6.3	Aktualizace.....	56
6.4	Úpravy.....	56
6.5	Převody	56
6.6	Vyřazení	56
6.7	Celkové náklady na vlastnictví (TCO)	56
6.8	Datové formáty	57
6.9	Podpora	58
6.10	Proces implementace	58

7. Příklad metodického pokynu pro využívání otevřených formátů ve veřejné správě	61
7.1 Úvod.....	61
7.2 Předmět pokynu	62
7.3 Slovník použitých pojmů a zkratek	62
7.4 Doporučené formáty dokumentů pro ISVS.....	63
Současný stav.....	63
Požadovaný stav	63
7.5 Otevřené standardy (formáty).....	63
7.6 Doporučené formáty dokumentů.....	64
7.7 Další akceptovatelné formáty dokumentů	64
7.8 Zásady pro uplatňování doporučených formátů ve veřejné správě... ..	64
7.9 Výběr softwaru (pořízení/veřejné zakázky).....	65
7.10 Elektronický kontakt mezi správními orgány	65
7.11 Příjem elektronického dokumentu v otevřeném formátu.....	66
8. Typy licencí a jejich vliv na autorská práva	67
8.1 Licence bez tzv. „copyleftového“ vlivu.....	67
Licence typu „BSD“	67
Další licence bez „copyleftového vlivu“	71
8.2 Licence se silným „copyleftovým“ vlivem	73
Licence typu „GNU GPL“	73
Další licence se silným „copyleftovým“ vlivem	74
8.3 Licence s omezeným „copyleftovým“ vlivem.....	75
Licence typu „MPL“	76
Další licence s omezeným „copyleftovým“ vlivem	77
8.4 Licence obsahující omezující ustanovení.....	78
8.5 Licence nejednoznačně určitelné.....	79
8.6 Open content licence	81

9. GNU GPL licence jako vlajková loď open source licencí	85
9.1 Úvod – představení licence	85
9.2 GNU GPL – verze 1.....	87
9.3 GNU GPL – verze 2.....	87
9.4 GNU GPL – verze 3.....	87
9.5 GNU GPL verze 2: anglicko-český překlad	88
10. Open Document Format	103
10.1 Výhody ODF	104
Nezávislost	104
Možnost automatizace	104
10.2 Jak s ODF pracovat	104
10.3 Příklady z praxe	104
10.4 Souborové formáty	105
Dokumenty	105
Šablony.....	105
Aplikace pracující s ODF	105
11. Vzorová Open Source licence pro veřejnou správu a neziskový sektor.....	109
11.1 Open Source Licence pro Veřejnou Správu a Neziskový Sektor V.1... 109	
11.2 Definice	110
11.3 Rozsah práv zaručených licencí.....	110
11.4 Sdělování zdrojového kódu	111
11.5 Povinnosti uživatele licence	111
11.6 Autorský řetězec	112
11.7 Odmítnutí záruky (zřeknutí se záruky)	112
11.8 Odmítnutí odpovědnosti (zřeknutí se odpovědnosti).....	112
11.9 Dodatečné smlouvy	113
11.10 Akceptování licence	113
11.11 Informace pro veřejnost	113

11.12 Vypovězení licence.....	114
11.13 Ostatní ustanovení (tzv. salvátorní klausule).....	114
11.14 Soudní pravomoc.....	114
11.15 Platné právo.....	114
12. Vzor dotazníku o způsobu implementace a využití OSS/FS v organizaci.....	115
12.1 Údaje o organizaci.....	115
12.2 Odůvodnění použití OSS/FS.....	116
12.3 Otázky k implementaci.....	116
12.4 Plánování a rozpočet.....	117
12.5 Zkušenosti s novým řešením.....	117
12.6 Závěrečné otázky	118
13. Závěrem.....	119
Použitá literatura.....	121
Psaná literatura	121
Internetové zdroje	121
Rejstřík	123

Předmluva

Čtenářům se dostává do rukou publikace, která přináší komplexní pohled na open source software a otevřené formáty. Open source aplikace se stále více prosazují jak ve veřejné správě, tak v soukromém sektoru a lze konstatovat, že dnes již tvoří významnou alternativu k tradičnímu proprietárnímu softwaru. Mezi výhody open source software a otevřených formátů patří především pro malé a střední firmy nižší pořizovací náklady, stabilita a nezávislost na konkrétních dodavatelích. I naše společnost kromě standardních osvědčených proprietárních aplikací umí pracovat a používá u svých klientů open source řešení.

Autor publikace Bohumír Štědroň, advokát a soudní znalec, patří mezi uznávané odborníky na právo informačních technologií včetně problematiky právě open source licencí. Open source licence z důvodu velkého počtu a nejednotnosti často představují pro právníky a programátory doslova noční můru I proto je tato publikace velmi cenná, neboť přináší jasné rozdělení těchto licencí včetně charakteristiky základních práv a povinnosti uživatelů software.

Publikaci doporučuji IT/IS odborníkům, programátorům, právníkům stejně tak komukoliv, kdo se o tuto problematiku zajímá.

Mirko Kalous, Generální ředitel Ness Czech, s.r.o.,
součást holdingu Ness Technologies, Inc

1.

Manažerské shrnutí

Cílem této práce je představit čtenářům komplexní charakteristiku open-source software a otevřených formátů. Výhody tohoto druhu aplikací jsou dle autora této práce nesporné a spočívají především v posílení bezpečnosti informačních systémů a ekonomických úsporách.

Dalším přínosem této práce poté je uvedení více než sta licenčních ujednání týkajících se open-source softwaru. Tyto licence byly rozděleny do tří základních kategorií. V první skupině se jedná o software, se kterým může uživatel libovolně nakládat, zejména jej může neomezeně šířit, prodávat a případně šířit pod jinou licenci. V druhé kategorii jsou potom licence, které neumožňují přidávat jakákoliv omezení. Zde jde o tzv. virové licence, protože pokud například použije softwarová společnost při vývoji svého software část zdrojového kódu šířeného pod takovouto licenci ve svém vlastním softwaru, potom musí celý software již šířit jako open-source, tedy např. dát k dispozici zdarma zdrojové kódy a umožnit, aby byl software dále zdarma distribuován. Z těchto důvodů licencování software představuje pro řadu právníků téměř noční můru. V poslední třetí kategorii se jedná o software, který přijímá určité znaky z obou předchozích kategorií.

Dle názoru autora je open-source software ideální pro využití jak ve veřejné správě, tak v soukromém sektoru, a to zejména z důvodů, které byly již výše zmíněny, tedy posílení bezpečnosti IT/IS a ekonomických úspor.

Závěrem bych rád poděkoval svým přátelům z open-source komunity za řadu podkladů a cenných připomínek při psaní této publikace, moje díky patří zejména Filipu Molčanu a Tomáši Kejzlarovi.

2.

Základní terminologie

2.1 Autorské právo a software

Autorské právo (anglicky označováno jako „copyright“) je odvětví práva, které popisuje nároky tvůrců tzv. „autorských děl“, tzn. spisovatele, hudebníky, filmaře, programátory apod. na ochranu před neoprávněným využíváním jejich tvorby. Prostřednictvím autorského práva poskytuje stát po jistou omezenou dobu autorům výlučnou možnost rozhodnout o některých aspektech využívání jejich děl. Počítačové programy (software) jsou v ČR chráněny prostřednictvím autorského práva. Autorské právo je součástí tzv. duševního vlastnictví. Autorské právo nechrání samotné myšlenky či ideje, pouze konkrétní díla, konkrétní vyjádření takových myšlenek, dílo v objektivně vnímatelné podobě.

2.2 Volné dílo

Volné dílo je takové autorské dílo, jehož majetková autorská práva nejsou chráněna. Nejčastějším případem volného díla je takové autorské dílo, u kterého již doba ochrany vypršela (tzn. např. uplynulo více než 70 let od smrti posledního autora).

2.3 Softwarový patent

Patent představuje právní ochranu vynálezu, která zaručuje jeho majiteli výlučné právo na využití vynálezu a platí po dobu 20ti let. Jedná se o udělení dočasného monopolu vynálezci nebo objeviteli určité technologie výměnou za zveřejnění této technologie. Patentovat lze jak konkrétní produkt, tak i proces. Softwarový je patent, který chrání určitou programovací techniku (postup programování).

2.4 Cross-licensing agreement

V patentovém právu „cross-licensing agreement“ znamená, že dvě strany si navzájem dají oprávnění, aby mohli využívat předměty patentů druhé strany. Znamená to tedy, že společnosti, které mají zhruba podobné patentové portfolio, své patenty navzájem sdílejí, aniž by si navzájem museli platit licenční poplatky. Například Microsoft má takové smlouvy s IBM, Sun Microsystems, SAP, Hewlett-Packard, Siemens AG, Cisco a Autodeskem atd.

2.5 Počítačem implementovaný vynález

Jedná se o vynález, jehož provedení vyžaduje použití počítače, počítačové sítě nebo jiného programovatelného zařízení, přičemž tento vynález má jeden nebo více znaků, které jsou zcela nebo zčásti uskutečňovány prostřednictvím jednoho nebo několika počítačových programů. Vynález musí vytvářet technický přínos. Příklady vynálezů implementovaných počítačem: brzdy ABS, DVD přehrávače, letecké navigační systémy atd.

Je třeba rozlišovat „softwarový patent“ a „vynález implementovaný počítačem“. V USA je možno získat běžně patentovou ochranu pro obojí. V Evropě je možno získat patentovou ochranu teoreticky pouze pro „vynález implementované počítačem“. Evropský patentový úřad (www.epo.org) již vydal přes 30.000 patentů na vynálezy implementované počítačem. Upozorňuji, že EPÚ (EPO) není orgánem EU ale byl založen mezinárodní úmluvou. Na stránkách EPÚ je k dispozici brožura k patentovatelnosti vynálezů implementovaných počítačem – http://cii.european-patent-office.org/_pdf/cii_brochure_en.pdf. Stejně tak i český Úřad průmyslového vlastnictví již přes 10 let uděluje patenty na vynálezy implementované počítačem. Nutno podotknout, že i když se mluví pouze o „počítačem implementovaných vynálezech“, tak ve skutečnosti některé patenty udělené EPÚ mají povahu „softwarových patentů“. Ve skutečnosti, dle mého názoru, pokud patentovou přihlášku píše schopný a zkušený patentový zástupce nebo advokát, je v Evropě možno získat patent v zásadě na to samé jako v USA.

2.6 Open-source software

Za open-source software se pokládají takové aplikace, které jsou šířeny se zachováním určitých práv a svobod pro jejich koncového uživatele (tedy nabyvatele licence). Jde o práva spouštět program za jakýmkoliv účelem, studovat, jak program pracuje, a přizpůsobit ho svým potřebám (předpokladem k tomu je přístup ke zdrojovému kódu), redistribuovat kopie dle svobodné vůle, vylepšovat program a zveřejňovat tato zlepšení.

Základním rysem open-source software je skutečnost, že ačkoliv za získání licencí tohoto softwaru můžete zaplatit, nebo je obdržet zdarma, poté bez ohledu na způsob, jak jste je

2. Základní terminologie

získali, máte vždy právo software dále kopírovat a měnit, včetně práva jej prodávat nebo darovat (jeho kopie nebo pozměněné verze).

2.7 Zdrojový kód, objektový kód a otevřený formát

Jako zdrojový kód či zdrojový text se označuje text počítačového programu zapsaný v některém (obvykle vyšším) programovacím jazyce. Tento text je poté předlohou (zdrojem) pro jiný počítačový program, který ho buď přímo provádí (tzv. interpretuje, viz interpret), nebo z něj vytvoří samostatně spustitelný soubor (viz kompilátor). Objektový kód pak vytváří kompilátor ze zdrojového kódu programu.

Otevřený formát je publikovaná specifikace pro uchovávání digitálních údajů, obvykle udržovaná nekomerční standardizační organizací (jako např. Mezinárodní organizace pro normalizaci), která nemá žádná právní omezení na používání. Otevřený formát musí být implementovatelný jak v rámci proprietárního softwaru, tak i v open-source softwaru, a to při použití jakýchkoliv licencí.

2.8 Softwarová licence

Jakým způsobem lze právně se softwarem (programem) zacházet, určuje právní dokument tzv. licence, která je připojená k počítačovému programu, a ve které jsou uvedena práva a povinnosti smluvních stran (ve většině případů spíše práva a povinnosti nabyvatele licence). A právě podle druhu licencí, resp. podle způsobu a rozsahu užití počítačového programu, lze pak počítačové programy (software) rozdělovat na open-source software, shareware, freeware, tzv. proprietární software a jiné. Protože ale hranice mezi jednotlivými typy licencí (typy software) nejsou často ostré, vždy platí, že uživatel by se měl důkladně seznámit s licenční smlouvou (pokud možno ještě před instalací software) a ne ji jenom „odkliknout“, jak se pravidelně stává.

2.9 Proprietární software

Termínem proprietární software bude v této práci označován software (což odpovídá obvykle užívanému standardu), jehož licence nezaručuje uživatelům stejnou míru práv a svobod, jako při používání open-source softwaru. Pro účely této práce je zásadní charakteristikou proprietárního softwaru to, že je dodáván pouze ve formě binárního kódu (tedy bez přístupu ke zdrojovému kódu), bez možnosti vlastních úprav uživatelem a s přísně limitovanými možnostmi užívání a dalšího šíření.

2.10 Vztah mezi open-source a free software (svobodný software)

Oba pojmy, tedy open-source a svobodný software (angl. free software), je možno používat jako synonyma. Rozdíl mezi oběma pojmy je spíš ideologický, resp. filosofický, ale základní idea sdílení souborů (zdrojového kódu) je stejná. V praxi tedy oba pojmy mají v zásadě shodný obsah, tedy jde o distribuci softwaru takovým způsobem, že koncový uživatel má vždy právo na získání zdrojového kódu programu a dále má právo tento zdrojový kód upravovat a distribuovat.

Nezaměňovat free software s pojmem „freeware“, viz dále kapitola „2.16. Freeware“.

Ani v zahraniční literatuře není často mezi oběma pojmy rozlišováno. Podrobný vývoj obou pojmů je k dispozici na stránkách encyklopedie Wikipedia.

http://en.wikipedia.org/wiki/Open-source_software

Navíc v angličtině se obecně dává přednost pojmu open-source před pojmem free software. Anglické slovo „free“ má totiž v tomto směru dva významy, a to „zdarma“ a „svobodný“. Svobodný software je ale svobodný v tom smyslu, že vždy musí být distribuován se zdrojovým kódem, tedy jedná se o svobodu z pohledu práva program jakkoliv upravovat a dále redistribuovat. Společnosti, které prodávají komerční software, obvykle zdrojový kód programu tají a nedávají jej k dispozici. To je také důvod, proč může být komerční software chybový, protože existuje malá kontrola nad vývojem softwaru. Open-source software ale neznámá, že tento software musí být nutně distribuován zdarma. Open-source aplikace je možné prodávat, ale vždy musí být k dispozici zdrojový kód, který si potom může uživatel sám upravovat a dále software svobodně distribuovat. Proto se právě před dvojsmyslným pojmem free software (svobodný software, nikoliv software zdarma) dává přednost pojmu open-source software (tedy otevřený software ve smyslu, že je k dispozici zdrojový kód). Pro více informací k oběma pojmům je možno se podívat na stránky Free Software Foundation nebo Open Source Initiative.

Free Software Foundation – www.fsf.org

Open Source Initiative – www.opensource.org

Zjednodušeně tedy platí open-source software rovná se free software (česky: svobodný software). Kompromisně je možné používat zkratku OSS/FS (tedy open-source and free software).

2.11 GNU GPL licence

GNU General Public License, GNU GPL (česky „všeobecná veřejná licence GNU“) je nejznámější a nejpoužívanější licencí pro open-source software. Zdrojové kódy software pod GNU GPL mohou být libovolně upravovány a používány, šířeny však musí být opět pod GNU GPL (jestliže se je rozhodnete dále šířit), a to obvykle bezplatně (příp. za cenu

2. Základní terminologie

distribučních nákladů). Pro nutnost dalšího šíření pod stejnou licenci je někdy také nazývána tzv. „virová licence“ (protože vlastně neumožňuje, aby odvozené dílo – program – byly šířeny pod jinou licenci). GNU GPL je tedy licenci, která je velmi rigidní, protože neumožňuje žádné „odklony“ od textu licence, popř. „přelicensování“ na jinou licenci, a tím např. jakákoliv omezení šíření softwaru.

Licence GNU GPL, stejně jako většina jiných open-source licencí, vnikla v anglosaské právní kultuře. Z tohoto důvodu se v odborné literatuře někdy vyskytují úvahy o její platnosti v ČR, resp. v rámci naší kontinentální právní kultuře založené na římském právu. Autor této práce je přesvědčen, že licence GNU GPL je platná v ČR a její používání tedy nepředstavuje žádný právní problém. Stejný výklad mají např. i německé soudy. Server Root.cz informoval, že jistý německý soud v jednom ze svých rozsudků podpořil licenci GNU GPL a potvrdil, že společnost Skype licenci porušuje, protože ke svému programu nedodávala všechny zdrojové kódy. Skype je nejnámější program, který umožňuje provozovat internetovou telefonii.

2.12 BSD licence

BSD licence je licence pro open-source software, která poskytuje uživatelům nejvíce práv libovolně se softwarem nakládat. Umožňuje především volné šíření licencovaného obsahu, přičemž vyžaduje pouze uvedení autora a informace o licenci, spolu s upozorněním na zřeknutí se odpovědnosti za dílo.

Jak již bylo výše uvedeno, jedná se o licenci vytvořenou v anglosaské právní kultuře. Autor se proto nebude zabývat velmi složitou problematikou týkající se omezování odpovědnosti v českém právu, a to zejména s ohledem na par. 386, odst. 1 obchodního zákoníku, který zakazuje možnosti vzdát se nároku na náhradu škody před porušením povinnosti (jedná se o kogentní ustanovení).

Zkratka BSD označuje „Berkeley Software Distribution“ – obchodní organizaci při University of California, Berkeley, která tuto licenci vyvinula a používala pro práce nad operačním systémem BSD. BSD licence dovoluje komerční využití, včetně využití v proprietárním software bez zveřejněního zdrojového kódu. Díla založená na dílech licencovaných pod BSD dokonce mohou být zveřejněna pod komerční licenci (nejedná se o copyleft), pouze musí dodržet podmínky licence, tzn. v programu uvádět informaci o autorech a zřeknutí se odpovědnosti. Příkladem takového využití jsou části knihoven pro síťovou komunikaci použité v Microsoft Windows či mnoho komponent z FreeBSD použitých v Mac OS X.

2.13 Copyleft

Copyleft je zvláštní použití autorského práva. Při vytvoření odvozeného díla z díla, jež je dostupné jen pod copyleftovou licenci, musí být toto odvozené dílo nabízeno pod stejnou (copyleft) licenci jako dílo původní. Termín copyleft je slovní hříčkou, v anglickém slově copyright je slovo right (právo, pravý, vpravo) nahrazeno slovem left (levý, vlevo), čímž se naznačuje, že princip copyleftu je do jisté míry opakem principu copyrightu. I tradiční označení copyrightu, písmeno C v kroužku – © – je otočeno a jako symbol copyleftu se

používá převrácené C v kroužku (to ovšem nemá žádný právní význam). Copyleft licence jsou označovány jako licence „virové“ povahy. Přidáte-li k vašemu programu kus kódu pod copyleftovou licencí, pak je váš program „infikován“ a musí být také šířen pod copyleftovou licencí. Svoboda libovolného nakládání s programem v rámci této licence je zpravidla vykoupena absolutní nepostihnutelností autora za škody, které jeho dílo způsobí.

2.14 Public domain

Public domain (pojem se používá v anglosaské právní kultuře) je software bez vyhrazených práv, tzn. že není nijak chráněný. Jinými slovy, je možné jej libovolně používat, kopírovat, popř. měnit. Laicky řečeno, u Public domain se jedná o software, se kterým můžeme libovolně nakládat, aniž bychom se museli strachovat, že porušujeme autorská práva. Příkladem z praxe v českém právu mohou být počítačové programy, kterým uplynula doba trvání majetkových práv (doba majetkových práv trvá 70 let od smrti autora a po uplynutí této doby je možno software volně používat).

2.15 Shareware

Shareware je software s povolením šířit kopie, ale každý, kdo se rozhodne jej trvale používat, má povinnost zaplatit licenční poplatek. Poskytování počítačového programu jako shareware je dnes již běžným ekonomickým modelem, který je využíván velkým počtem softwarových společností. Ve většině případů je sharewarový počítačový program zpřístupňován koncovým uživatelům prostřednictvím sítě internet, což umožňuje obejít tradiční nákladnější modely propagace a distribuce software. Tyto počítačové programy bývají často umístovány na CD-ROM či DVD-ROM, jako příloha nejrůznějších specializovaných periodik. Potencionálním zákazníkům přináší shareware tu výhodu, že si počítačový program mohou vyzkoušet ještě předtím, než za jeho užívání zaplatí. Po zaplacení obdrží uživatel heslo, kterým program „oživí“, nebo celý nový program v poslední verzi s neomezenou dobou užívání.

2.16 Freeware

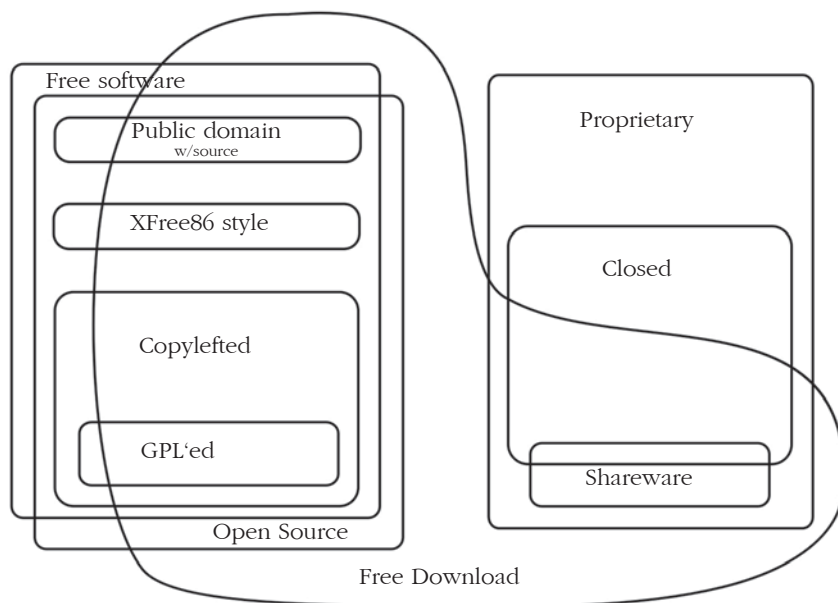
Freeware je software, který je šířen zdarma, například na internetu nebo na různých CD/DVD. Program je možno provozovat zdarma po neomezenou dobu a je možno jej i zdarma šířit dále. Není však dovoleno (stejně jako u shareware) šířit jej za úplatou. Z původní definice freeware také plyne, že autorská práva k takovému programu drží jeho autor a není tedy dovoleno bez jeho souhlasu program jakkoliv měnit či upravovat pro komerční účely. Typickým příkladem freeware byla dnes velmi rozšířená Java od Sun Microsystems.

V současné době je již Java k dispozici jako open-source software šířený pod licencí GNU GPL.

2.17 Licence OEM

Při tzv. licenci OEM (Original Equipment Manufacture) se jedná o software, který je předinstalovaný na počítači a zákazník jej získá již s koupí počítače. Např. společnost Microsoft tímto způsobem často distribuuje svůj software (typicky MS Windows). Licence pořízená touto formou je vázaná na počítač, na kterém byl software nainstalován. Jinými slovy, software nelze nainstalovat na žádný jiný počítač a v případě ztráty nebo zničení počítače, kde je software nainstalován, zaniká i tato licence a program již není dovoleno dále používat. Pokud dojde k prodeji počítače, potom nabyvatel získává automaticky i tuto licenci a oprávnění software používat. Všechny produkty pod licencí OEM jsou tak vlastně vázány na hardware a není možné je koupit samostatně.

Obrázek 1: Dělení software dle Free Software Foundation, zdroj: www.gnu.org.

2.18 Advare, malware

Adware je program (druh licence), který můžete užívat zdarma. V programu se ale objevuje placená reklama, za kterou získává autor peníze. Stejně tak program nesmí být měněn a zejména nesmí být odstraněna reklama, která se během používání programu objevuje (obvykle je stahována z internetu).

Malware je počítačový program určený ke vniknutí nebo poškození počítačového systému. Výraz malware vznikl složením anglických slov „malicious“ (zákeřný) a „software“ a popisuje záměr autora takového programu spíše než jeho specifické vlastnosti. Pod souhrnné označení malware se zahrnují počítačové viry, trojské koně, spyware a adware.